

Klövkontrollen får – 2019

Bakgrund

Fotröta är en smittsam bakterieinfektion hos får som kan ge omfattande skador på klövarna på drabbade djur och orsakar både djurlidande och ekonomiska förluster. Sjukdomen uppkommer genom ett komplext samspel mellan bakterier (bl.a. *Dichelobacter nodosus* och *Fusobacterium necrophorum*), miljöfaktorer och fårets motståndskraft.

Fotröta där stora delar av sulan angripits

Sedan 2009 driver Gård & Djurhälsan ett kontrollprogram mot fotröta, Klövkontrollen, finansierat av medel från Jordbruksverket och djurägaravgifter. Programmet är frivilligt och syftet är främst att sanera drabbade besättningar samt att möjliggöra en livdjurshandel med fotrötecertifierade djur.

Vid anslutning till Klövkontrollen undersöker en veterinär, som är specialutbildad i klinisk fotrötediagnostik, alla klövar på samtliga livdjur i besättningen och provtagning avseende *D. nodosus* inklusive virulenstestning utförs. Under genomgången utbildas djurägaren för att kommande år själv kunna utföra klövkontrollen i sin egen besättning.

Om besättningen bedöms som frisk vid kontrollerna erhåller besättningen F-status. F-status förnyas årligen genom veterinärkontroll eller egenkontroll. Vid egenkontroll kompletterar djurägaren sin klövkontroll med en skriftlig dokumentation av kontakter, karantänsförfarande, karantänsbehandling och observationer avseende klövhälsoläget under det gångna året. Med dokumentationen som underlag gör sedan programansvarig en riskvärdering som ligger till grund för förnyelse av F-status. Vid tveksamheter krävs en obligatorisk besättningsgenomgång av veterinär. Besättningar med fotröta erbjuds sanering enligt Klövkontrollens rutiner. Vid sanering subventioneras kostnaden för veterinärens timtid i besättningen med 50 %.

Inom kontrollprogrammet kunde CODD (contagious ovine digital dermatitis, smittsam digital dermatit) diagnostiseras i en skånsk fårbesättning under våren 2019. Diagnos och hantering av fallet förenklades avsevärt av de internationella kontakter som varit möjliga att under åren knyta i kontrollprogrammets regi. Genom tät dialog med

brittiska forskare och veterinärer kunde vi snabbt få viktig information om sjukdomens klinik, behandling och prognos. Sjukdomen har inte tidigare påvisats i Sverige, men förekommer i Storbritannien och på Irland.

Resultat

Antal nya fall av fotröta 2019 är enligt vår kännedom fyra besättningar. 368 besättningar är anslutna till programmet, varav 366 besättningar har tilldelats F-status. Av dessa tilldelades 36 besättningar F-status efter veterinärkontroll och 330 efter egenkontroll och riskvärdering. Två besättningar har genomgått sanering mot fotröta under året.

Diskussion

Antal nya fall av fotröta ligger fortsatt på en låg nivå. Dock är de fall som påvisas och redovisas av kontrollprogrammet endast de fall som kommit till vår kännedom. 2020 kommer en ny prevalensundersökning göras, vilket kommer att ge oss mer information om läget i landet och eventuella regionala skillnader.

Inom kontrollprogrammet har fokus under 2019 legat på att sprida information om den nya klövsjukdomen CODD. Genom vårt nära samarbete med näringen och myndigheter kunde informationen spridas snabbt och effektivt.

Klövkontrollens regelverk kräver isolering vid inköp av djur, vilket också skyddar besättningen mot andra sjukdomar än fotröta. Genom kontrollprogrammet har medvetenheten om biosäkerhet och smittskydd ökat inom fårnäringen och fått extra fokus under det gångna året som en följd av CODD-fallet. De regelbundna klövkontroller som genomförs av veterinär och djurägare ökar kunskapen även om andra klövsjukdomar än fotröta, liksom medvetenheten om klövhälsans betydelse. Dessa klövkontroller gör också att vi kan känna oss relativt säkra på att CODD inte har förekommit tidigare i landet och att vi snabbt reagerade på de annorlunda kliniska symtomen.

Med fortsatt statligt stöd för att driva kontrollprogrammet kan smittspridning av klövsjukdomar som fotröta och CODD begränsas, vilket innebär att lammproduktion under svenska förhållanden kan fortsätta bedrivas med minimal antibiotikaanvändning och med hög djurvälstånd.